

Izhaja vsak pondeljek in četrtek ob 8. uri predpoldne. — Stanje za celo leto 15 L., za pol leta 8 L., za četr leta 4 L. Za inozemstvo celo leto 30 L. Na naročila brez depositane naročnine se ne oziroma. Odgovorni urednik: RICHARD OREL.

Številka 67.

V Gorici, v četrtek 23. avgusta 1923.

Letnik VI.

Beseda o zadružništvu

Zivimo v času, ko se mnogo govorí o zadružništvu. Nekateri so njegovi priatelji, drugi odločni nasprotniki. Nič ne bo škodovalo, če spregovorí še naš list o tem odkrito besedo.

Načelno smo mi seveda za zadružništvo na najširši podlagi in v vseh pridobitvenih krogih. Toda izkušnje zadnjih let so nam mnogokrat prežalostno dokazale, da je bilo to naše stališče preidealno, in smo se morali boriti proti zadružništvu, ki je bilo povsem kapitalistično. Ustvarjale so se zadruge pod firmo, da hočejo pomagati skupnosti, toda v prvi vrsti z namenom, da si bodo «zadružniki» pod lepo zveničim imenom in z nekakim obrambnim moralnim plaščem pomagali na noge. Vsled hinavščine, ki je bila s tem v neposredni zvezi, to «zadružništvo» ni imelo vspeha in propada sedaj na vseh koncih in krajinah. Po vseh naših vaseh, zlasti tam kjer so se po vojni ustanovile razne zadruge v obnovitvene svrhe čuješ o divjih bojih in nasprotijih proti zadrugam in njihovim voditeljem.

Odkod to? Ali je zamisel zadružništva nezdrava in neplodovita ter zahteva, da jo preprečimo?

Na obojnih vprašanjih lahko mirno odgovorimo, da sta neumestni in neopravičeni. Brezvomno so zlasti polnoma prezrli bistveni temelj zadružništva v svoje samopašne namegne. Mnogi so — večinoma hoteli — polnoma prezrli bistveni vzrok zadružništva ter so skušali pod to zastavo kazati občinstvu lepo lice in odebiliti svoj mošnjiček. Zadružništvo je postalno za vse figovo pero, za katerim so si hoteli pripraviti udobno ležišče. Ljudstvo pa je bilo kakor od nekdaj: včasih prezaupljivo, da se je vdalo svojemu domačinu z dušo in telesom, včasih nezaupljivo, da ga je lahko osleparil prvi tuji pritepenec.

Danes po par letih pa že moramo napraviti nekoliko bilance. Vprašati se moramo brez pridržkov, kje leže krvde, da naše zadružništvo, zlasti povojno, tako žalostno zamira?

Prostor lista nam ne dopušča, da bi se spuščali v podrobnosti. Ugotoviti določemo zato glavna dejstva.

Najprvo moramo priznati, da naše ljudstvo v veliki večini za zadružništvo še ni zrelo. Naši ljudje po vseh so si medsebojno silno nevošljivi. Če se kdo s svojo brihtnostjo in delavnostjo prikoplje do nekoliko boljše gospodarske podlage so mu mnogi zavidni in bi ga najraje potegnili v revščino. Če je kdo odločen in možat, potem zabavljačo čez njega, da mora izgubiti vse veselje do nadaljnega dela. Zato:

mora naše zadružništvo prežeti misel, da je njegova najsvetjejsa dolž-

nost, vzbuditi v nas zahitevo, da je prvi pogoj vsakega zadružnega življenja **nesebičnost**. Radi dobičkažljnosti posameznih «zadrugarjev» je mnogo povojskih zadrag propadlo, druge so pa pred bankrotom.

Potrebljeno je tudi, da vsa gospodar-

ska vprašanja ne rešujemo po trenutnem pol. položaju, ampak brez vse strasti resno in dobro premišljeno.

Koliko bomo s tem dosegli po pravici povedano ne vem. Imeli bomo pa mirno zavest, da smo podvzeli vse, s čimer si hočemo ohraniti svojo narodno samobitnost.

POLDE KEMPERLE.

Kaj se godi po svetu?

Sedaj je čes, ko vsi zabavljajo čez časopise. Pravijo, da ne prinašajo nobenih novosti in da postajajo vsled tega vedno bolj dolgočasni. Ker je zadavā zelo kočljiva in se ne maramo spuščati z nikomur v neprijateljstva bodi povedamo:

Naš list kot glasilo goriških Slovencev noče nikdar nobenega po nepotrebni žaliti in dražiti. Pripravljen pa je klub nasprotnim nagajivostim ohraniti ono misel, ki bi naj bila najsvetjejsa svelinja vseh narodov: ljubi svojega bližnjega kot samega sebe.

Ce bi se to načelo vdejstvovalo v mednarodnem življenju, potem bi tudi v našem listu ne posvečali take pozornosti dogodkom iz zunanjega sveta kot jih posvečamo sedaj.

Računalj vedno samo s svojo lastno močjo!

O bojih in težavah, ki jih imajo doma, pod krovom lastne države ne bomo govorili, ker vsi na lastni koži čutimo kako zadeve stoję. Pač pa se nam zdi primerno, že priobčimo kak glas iz onih krajev, ki so pomenjali naše suženjstvo. Ko mi je drslo pero po papirju in sem skoro nehote zapisal besedo «suženjstvo», sem bil uverjen, da je moja opomba nepotrebna. V veliki, mladi Italiji, kjer je baje več svobode za posameznika kakor jo sploh mora prenesti, je takva dvomljivost sicer umljiva, toda ne priporočljiva. Klub vsej svobodi se namreč prav lahko zgodi človeku, da je tepen in po krivici kaznovan. Toda tudi kazen je včasih božji blagoslov. Ker se pa bojim očitka, da nisem v današnji številki ničesar povedal o vprašanju: «Kaj je novega po svetu?» zato naj na tem mestu zadevo kolikor mogoče hitro odpravim.

Mednarodna konferenca v Kopenhagenu.

Na tej konferenci se je govorilo tudi o pravicah narodnih manjšin. Ker je prelepa tozadevna pesem in je nemogoče, da bi jo vžival samo jaz, sem se obrnil na prijatelje, ki so me radi prevelike ljubeznivosti v mope mnenju skoraj potrdili. Klub vsem svojim sklepom sem pa vseeno obdržal hladno kri. Čitam o mednarodnih zvezah vse časopise in si vstvarjam lastno mnenje, toda konečno vendar ne pridev do lastne sodbe. Ker se mogoče marsikomu godi kot meni, zato naj poročam o vprašanjih, ki sem jih zgoraj označil, po graški «Tagespost», z dne 17. t. m. List poroča:

V seji dne 16. t. m. je medparlamentarna konferenca razpravljala o pravicah in dolžnostih narodnih manjšin. Švicar dr. Ulsteri je ugostil, da obstojajo trije sklepi. Prvi določuje, da morajo oblast o raznih dr-

žavah nuditi svojim sorokom vso zaščito glede jezika in religije. Drugi pravi, da morajo biti vspostavljene v vseh deželah z mešanimi narodnostmi takozvane enake komisije, katerim naj se predlagajo spori. Tretji določuje, da mora imeti medparlamentarni svet stalen odbor k posvetu vseh manjšinskih vprašanj.

Kaj je z Radičem?

Radič igra v jugoslovenski javnosti zelo važno, če ne odločilno vlogo, zato mora biti vsaka beseda, ki govorí o njem zelo previdna. Mislim je g. Radič, da je neomejeni gospodar svetovja, toda prilike so dognale, da je tudi njegova slava bolj kratkega obsegata. Sedaj je zapustil Hrvatsko in odšel v tujino. Kakšen namen naj ima njegovo potovanje, ne vemo. Govori se o marščem, toda vse kaže na to, da so najbolj glasni tisti, ki bi iz notranje-političnega spora v Jugoslaviji radi napravili dobro kupčijo. Radič je odšel iz Jugoslavije v tujino, ampak zdi se, da je za njegov odhod vedenla vlada, ki je pred časom s svojimi grožnjami bila nekoliko preveč krepka.

Reka in Italija.

Ceprav je paritetna komisija prekinila svoja posvetovanja in svoje razprave o reškem vprašanju, se vendar nadaljujejo pogajanja med Rimom in Beogradom preko Evians les Bains, kamor so prispeali predsednik dr. O. Rybar, član jugoslovenske delegacije v paritetni komisiji Račić in poslanik Antonijević. Noyi italijanski predlog gre za tem, da začasno za eno leto prevzame upravo Reke **paritetna komisija**, ki bi v upravnem odboru odpolala po enako število članov iz obeh delegacij. Jugoslovanska vlada je pripravljena sprejeti ta predlog pod pogojem, da se v to zastopništvo pozove tudi zastopnik iz krogov Zanellove reške konstituante. Dalje trdijo, da sedanji predsednik jug. delegacije dr. O. Rybar ne soglaša z vladnim stališčem glede reškega problema in da namerava podati demisijo, kar je baje že storil. Vest še ni potrjena.

Jugoslavija in Čehoslovakija.

Ugledni českoslovaški publicist J. Hušček je priobčil te dni v »Bratislavskih Novostih« članek te-le vsebine:

Bela Ljubljana je vsako leto priča najlepših narodnih in slovanskih slavnosti. Lani je bil to nepozabni zlet jugoslovenskega Sokolstva, letos pa v dneh 4. do 6. kongresi jugoslovenskih novinarjev, učiteljev in študentov. Divna misel slovanske in specijelno českoslovaško-jugoslovenske vzajemnosti nahaja tu navdušen sprejem in moramo priznati, da stoji (Ljubljana) v marsikatem oziru nad Prago. S svoje strani z

Nefrankirane pisma se ne sprejemajo. Oglašati se računa po dogovoru in se plačajo vnaprej list, izdeja konsorij „GORIŠKE STRAŽE“

Tisk. S. Spazzal v Trstu.

Uprava in Uredništvo: ulica Mameli 5. (prej Scuole).

DNEVNE VESTI.

Evharistični kongres v Zagrebu.

Te dni je doživel Zagreb svečanost, kakor ne bo tako kmalu več. Po zagrebskih ulicah se je pomikala procesija, katere se je udeležilo nad 100.000 vernikov iz vseh krajev Hrvatske, Slovenije, Dalmacije, Bosne in Slavonije. Vrste po 20 vernikov so se začele pomikati s Kapitola ob 16ih pod vodstvom papeževega nuncijskega Pelegrinetja, za katerim so sli vsi jugoslovenski škofje. Na čelu procesije so korakali Slovenci v pestrih narodnih nošah in z društvenimi zastavami. Vse ulice so bile nabite polne ljudstva. Ves promet je bil tekom procesije ustavljen. Mestni župan je na čast prirediteljem evharističnega kongresa priredil svečano večerjo, na katero je bilo povabljenih izredno veliko stevilno uglednih in vodilnih kongresistov. Pri svečanosti večerji so bili: papeški nuncij Pelegrinetti, jugoslovenski episkopat, minister ver dr. Janjić, pokrajinski namestnik dr. Cimić, general Srečkočić in dr. Papeški nuncij je uspehom zelo zadovoljen. Vzliknil je škofom: »Vi imate zares krasen narod!«

Kako so umorili Stambolijskega?

Radič je napisal v svojem listu članek o umoru Stambolijskega. Pravi, da so ga »dvajsetkrat zabodli v pleča.« Obnagali so se kakor mesarji s teletom. Ko so ga zaklali, so ga razrezali na kosce in nato ga zagrebljali. Ker se je kralj Boris bal, da bi prisli kmetje v procesiji na grob ter da bi truplo priljubljenega voditelja odkopali, zato je dal Boris Stambolijskega truplo ponoči izkopati in nato so ga vrgli v valove reke Marice. »Marica, šumi okrvavena«, tako veli bolgarska pesem. In res, okrvavljeni je bila tisto noč Marica s krvjo kmečkega voditelja. In 300 kmetov je prelilo svoje kri...«

Turneja slovanskih učiteljev po Italiji.

V dneh 18., 19., 20., 22., 24., 26. in 27. septembra napravi pevski zbor »Učiteljske Zvezze« turnejo po večjih mestih Italije in sicer: Vidmu, Benetkah, Bolonji, Rimu, Firenci, Milanu in Monci. Na programu so: Gallus, Ingegneri, Gerbec, Lajovic, Mokranjac, Ravnik, Adamič, Vinci in narodne pesmi.

Papirnata Nemčija.

Tovarna papirnatega denarja dela neprestano. Dnevno producira 8 bilijonov mark.

Žitna borza v Moskvi.

V Moskvi so otvorili žitno borzo, ki utegne postati največja borza te vrste na svetu.

† Učenjak Jagić.

Dne 5. avgusta t. l. je umrl na Dunaju profesor Vatroslav Jagić, učenjak sestavnega slovesa in največji slavist sedanje dobe. Izdal je list »Archiv für slawische Philologie.« Skoro vsi slovenski jezikoslovci so bili njegovi učenci.

Cene v Berlinu

so poprečno 40 tisočkrat višje kakor v začetku vojne.

Za svojim lastnim pogrebom.

V Kohiju na Japonskem sta si priredila pred nekaj dnevi dva 70 letna zakena svečan pogreb. Po ulicah se je vil ogromen sprevod z dvema praznima krstama, za katerima sta stopala obo 70 letna »mrtvec«, sorodniki in številni prijatelji. Tudi niso manjkale najete ženske, da so jokale in civilne radi izgube, ki je zadela mesto vsled »smrti« omenjenih zakoncev. Po izvršenem pogrebu pa je bil svečan banket, pri katerem sta se proslavljala »mrtvec« v sijajnih govorih in na katerem se je pridno jedlo in pilo. Končno so želeli »mrvecem« še zelo dolgo življenje.

Za mir med narodi...

Iz Amerike javljajo, da se pripravlja v Ameriki silna propaganda za vojno zračno flotiljo. Te dni odleti iz Langy Fielda 27 vojaških aeroplakov, ki se bodo ustavljal nad raznimi mesti in izvajali razne vaje ter tako nuditi prebivalstvu sliko, kako se branijo mesta v vojni. Med drugim bodo letalci zatemnili nebo z oblakom dima, debelim 30 cm.

Te dni bo dokončan ogromen aeroplani, naročen od ameriškega ministarstva za zrakoplovstvo. Ta aeroplani bo največji, kar jih je narejenih doslej in bo prihodnje pomlad odletel nad severni tečaj. Aeroplani, ki bo nosil ime Z. R. I., bo imel šest motorjev po 300 konjskih sil. Vsak motor bo imel posebno instalacijo, tako da bo povsem neodvisen od drugih dveh. Seveda bo aeroplani imel tudi svojo posebno močno radiotelegrafsko napravo in, če bo treba, tudi... bombe.

Anglija, seveda, ne namerava zaostati za Ameriko in so njeni uspehi na polju aeronavtike znani. Zanimiv je bil tudi nedavni preprič med listi glede vprašanja, ali ima močnejšo zračno floto Anglija ali pa — Francija. Rusija, Japonska in druge države so tudi že dosegle lepe uspehe na polju oboroževanja in čisto vojaškemu in vojnemu vzgajanju mlade generacije smo priča vsak dan. Tako se pač ne da utajevati, da se vse države res pripravljajo na mir, ki bi bil že zapečaten za večno, če bi le ne bilo teh nesrečnih manjših držav, ki kujejo orožje!...

Novi »svetniki« v Rusiji.

Znano je, da je sovjetska vlada s posebnim dekretom prepovedala krstitev otrok do 19 leta. Ker pa se ta prepoved ni obnesla, je krst sedaj dovoljen, imenoma lahko starši izbirajo po svoji volji. Boljševski organ »Izvestija« piše o »moskovskih tipih« in pripoveduje zelo zanimive stvari. Tako se je zglasil nek komunist v uradu za krščenje otrok in izjavil, da hoče dati svoji hčerki ime Volga. Uradnik ga je računeno pogledal. Olga, menite, kaj ne? Ne, Volga se je glasil odgovor. Dobro. Plačajte 10 milijonov takse in napisite vse podatke. Mnogo otrok krstijo z imeni: Federacija, Konstitucija, Komuna, Marseillesa, Svoboda in celo Moskva. Delavec, ki je zadel srečko državne loterije, je krstil svojo hčerko Obligacija. Mnogo je tudi imen: Ribica, Cvetlica, Radost itd. Nova praktika bo res zanimiva.

Velik požar.

Dne 20. t. m. je izbruhnil na poljih Padlisi (Kalabrija) velik požar, ki je uničil več poslopij. Vlada je objubila svojo pomoč. Nevarno je, da bodo čakalnico kot mi-nova vojno odskodnino.

Posebni vozovi za potnike s psi

v Avstriji.

Po sedanjih predpisih se smejo jemati v osebne vozove v Avstriji samo mali psi, ki se nosijo v naročju, pa le tedaj, ako sopotniki ne ugovarjajo. Odsej pa uvede železniška uprava v Avstriji za poskušnjo pri vseh osebnih vlakih zadnji voz 3. razreda za potnike s psi. V ta voz se smejo vzeti psi vsake velikosti, morajo pa imeti nagobčnik.

Za naša dekleta.

Iz Škojeloke smo dobili sledeče obvestilo:

Začetek šole v tukajnjem dekliškem zavodu ursulink bo v sredo, dne 12. septembra, s sv. mašo ob 9. uri. V četrtek, dne 13. septembra, ob 8. uri se prične redni pouk. Vse gojenke morajo biti pravočasno v zavodu, da se morajo udeležiti šolske sv. maše. — Samostansko predstojništvo.

Dijaki!

Dobili smo in priobčujemo:

V nedeljo 26. tega meseca ob 9. uri zjutraj se vrši v Gorici visokošolski zbor »Dijaske Matice.« Pozivljamo vse visokošolce naj su udeležijo zборa v čim večjem številu. Mislimo, da ni treba poudarjati važnosti zborov. Znano Vam je, da izvoli visokošolski zbor odbor, kateremu je — kakor znano — podeljena naloga razdeljevanja posojil. Zato: **visokošolci v nedeljo vsi Gorico!** Nabiiralna akcija napreduje zelo počasi. Zelo majhno je število dijakov, kateri so kaj nabrali. Kje ste ostali dijaki? Poudarjali smo vedno in poudarjamo tudi danes. **Sami si morate ustvariti močno »Dijasko Matico!«** Še imate časa: en mesec in še več: delajtel Izv. odbor.

Čuden zločin blizu Opčin.

V pondeljek, dne 20. t. m. so nekateri openski dečki, ki so iztikali za pticijimi gnezdi v neki goščavi blizu Dola pri Opčinah, našli truplo po kmetsko običenega moža; neznanec je bil ves krvav po glavi in po obrazu. Dečki so tekli v vas, ter so obvestili oroznike o strašnem odkritju. Dva oroznika pod vodstvom brigadirja sta se nemudoma podala na mesto zločina. Istočasno je bil poklican vaški zdravnik, ki je ugotovil, da je neznanec umrl pred približno dvema dnevoma. Imel je na glavi in po obrazu več ran, povzročenih očividno s kamnom. Sodna komisija je po natančnejšem pregledovanju trupla ogotovila pod vratom znake zadavljenja. Našli so neznancu še druge poškodbe po hrbtni in na prsih. V majhni oddaljenosti od trupla se je nahajalo na tleh več krvavih kamnov. Sodna komisija je dognala, da gre za zločin.

Iz poškodb, ki jih je imel neznanec po telesu je sklepali, da so krvolčni morilci držali hrte za vrat ter jo tolkli s kamenom, ali kakim drugim trdim predmetom po glavi. Krvavi čin je se popolnoma zavil v temi. Umorjenec ni bil še identificiran. Kakor rečeno, je neznanec po kmetsko običen; kaže približno starost 50 let, ima črne, nekoliko sivaste lase in brke temno-kostanjeve barve. Po končanem sodnem izvidu je bilo truplo umorjenca prepeljano v tukajnjo mestno bolnišnico, kjer so ga večeraj popoldne raztelesili. Izmed vaščanov, ki so v velikem številu prihiteli na kraj zločina, so nekateri baje spoznali umorjenca za nekega godca, ki je par dni prej igral na harmoniko po goštinstvih v vasi. A nikdo ne ve, kako se neznanec imenuje. Tudi policiji se dosedaj še ni posrečilo ugotoviti, kdo je umorjenec, kakor tudi ni dosedaj nobenega sledu o morilcih. Zlocin je vzbudil med tamkajšnjim ljudstvom mučen vti.

Tiraboschi

izvrsten italijanski plavač je te dni preplaval morsko ozino med Francosko in Anglijo. (Rokav-La Manch).

Ta ožina meri 31. km, in jo je preplaval Tiraboschi v 16 urah.

S tem je ustvaril nov svetovni rekord. Pred njim so preplavali ožino dosedaj v seveda daljšem času samo trije drugi plavači.

Bolzan postane dežela.

List »Corriere Italiano« naznana, da bo v kratkem v seji ministrskega sveta razen dveh novih dežel: Taranto in Spezia imenovana tudi dežela Bolzan (Bozen).

Sadno drevje ima mnogo sovražnikov. Kako se proti njim imajo boriti, te pouči »Gospodarski list.«

JULES VERNE:

ČRNA INDIJA

ROMAN.

Prosto poslovenil Z. Z.

»Nell!« je vzliknil Harry ves osupljen.

»Ne, ne«, je odgovorila mlada deklica, »jaz se moram žrtvovati. Le eno sredstvo more zagovoriti nesrečo, ki preži na vas: vrniti se moram k svojemu staremu očetu. On ogroža ves Aberfoyle!... O, njegov značaj je nespravljiv in nikdo ne more vedeti, kaj vse mu še navdahne hudobni duh maščevanja. Živo vidim svojo dolžnost pred očmi in največjega zaničevanja vredno bitje bi bila, če bi odlašala njeni izpolnitve. Srečno — hvala vam za vse! Naučili ste spoznavati srečo tega sveta. Naj se zgodijo karkoli, verujte mi, moje srce bo med vami!«

Pri teh besedah so Simon Ford, Madge in Harry prestrašeni skočili.

»Kaj, Nell!« so vzliknili obupano, »ti nas hočeš zapustiti?«

James Starr pa je vse tri potisnil nazaj in stopil naravnost k Nelli, ki jo je prijel za roko.

»Dobro, dete moje«, jo je nagovoril, »povedala si nam, ker je bila to tvoja dolžnost. Toda čuj nas prej, kar ti bomo na to odgovorili. Mi te odtod nikdar ne pustimo in če bo treba, te bomo s silo zadržali. Ali nas smatraš za tako brezmočne, da moramo sprejeti tvojo žrtev? Silfax nas resno ogroža; no prav. Toda konečno je človek le človek, proti kateremu se bomo znali braniti. Ali nam morda moreš povedati, kaki so njegovi običaji in kje se skriva? K temu nas sili dolžnost, da onemogočimo njegove razdiralne naklepe in ga morda celo zopet spravimo k pameti.«

»Vi poskušate nekaj nemogočega«, je odvrnila Nell; »moj stari oče je povsod in nikjer. Njegovih lastnih skrivnih kotov sploh nisem nikoli poznala. Nikdar ga nisem videla spati. Edino sredstvo, ki bi ga razorožilo je,

da se zopet povrnam k njemu, toda vidi prav vse.

Vprašajte se vendar, kako je mogel vedno vedeti o najtajnejših namenih zveze s Harrjem, če bi ne imel nerazložljive lastnosti, da je vse videl. Moj stari oče je, kakor sodim, celo v blaznosti bistroumen. Popreje se je pač zgodilo, da mi je pravil o marsičem. Učil me je spoznati Boga in me je v tem motil, da mi je popisal vse ljudi kot hudobne in brezvestne, le da bi mi zbudil sovraštvo proti vsemu človeštvu. Ko me je pripeljal Harry v kotažo, ste sprva mislili, da sem popolnoma nevedna. O, še več! Od groze prevzeta sem menila — o, odpustite mi mračno sumnjo! — da se nahajam v rokah hudobnih ljudi in sem vam hotela zbežati. Vi, Madge, pa ste me napotili na čisto druge misli, manj s pomočjo svojih besed, kot s tem, da sem imela priliko opazovati vaše življenje in vsled spoštovanja in ljubezni, ki sta vam jo izkazovala vas mož in sin. In potem pozneje, ko sem videla, kako zadovoljni delavci časte

gospoda Starra, ki sem jih smatrala za njegove sužnje, in ko sem bila priča, kako se je prebivalstvo celega novega Aberfoyla zbiralo v kapeli pri službi božji, kjer so se na kolentih zaljubezen in usmiljenje, sem si dejala: »Stari oče me je prevaril!« Zdaj pa, ko ste me toliko dobrega in umnega naučili, sem mnenja, da se je revč sam varal. Pustite me torej, da zopet poiščem svoja skrivna pota, na katerih sem ga sicer spremiljala. Poklicala ga bom... slišal me bo in kdo ve morda se mi s prostovoljnim povratkom posreči, da premagam njegovo zaslepljenost!«

Vsi so pustili mlado deklico govoriti. Vsakdo je čutil, kako ji je potreben, da se vsa razodene pred svojimi prijatelji, ki jih je mislila v svoji plemeniti samoprevari za vedno zapustiti. Ko pa je utrujena in vsa zasolzena obmolnila se je Harry obrnil k Madge in dejal:

»Mati, kaj bi si mislila o možu, ki bi bil zmožen zapustiti tako blagom?«

Gradežani in voda.

Gradež je pravzaprav otok. Odkod pa dobiva vodo? Do 1900 je bilo v Gradežu par vodnjakov, v katere se je ob deževnem vremenu lovila strešnica. Večinoma so vodo s parniki vozili iz bližnjih krajev. Leta 1900 pa so prišli inženirji na imenitno misel. Na sredi otoka so začeli kopati jamo; vrtali so več tednov dokler so se dokopali v globočino 217 metrov, ko je uenadoma brizgnila voda kvišku. Ta voda je v podmorski zvezi s studenci in visoke Furlanije. Na tistem mestu so zgradili pred 23 let vodnjak s talno vodo (artezijski vodnjak), še to jesev bodo imeli še drugega.

Kdaj je človek polnoleten?

Od 5. februarja 1923 naprej moraš dovršiti 21 let, da si po postavi polnoleten.

Fant se sme oženiti brez očetovega dovoljenja le, ako je dosegel 25 let. Ako še nima 25 let, mora dobiti od očeta pismeno dovoljenje za poroko.

Dekle se pa sme omogočiti brez očetovega dovoljenja, čim je dovršila 21. leto.

Mir.

Naše mesto dobiva neko značilno lice: dan za dnem postaja bolj mirno. Mir vlada po noči, popoldne in tudi ob urah, ko bi goriški trgovci imeli radi precej nemira. Ne vemo, če niso gotovi krogci določili, da mora Gorica — v miru zaspasti.

MESTNE NOVICE.**Zadržna tiskarna.**

Kakor so naši citatelji že parkrat čitali med oglasi v našem listu je K. T. D. otvorilo v lastnih prostorih Riva Pianutta svojo tiskarno. Veseli smo, ko vidimo kako se klub mnogoterim namensvom podjetju največ vspehov. Tiskarno seveda toplo priporočamo.

Nesreča v hribih.

V nedeljo se je v hribih pomesrečil znani lastnik tiskarne in knjigarnice dr. Ivan Paternoli. Ko je lezel z nekim prijateljem na hrib Poldanovec iz idrijske strani se mu je spodrsnilo in je revez v tem padcu našel smrt.

Da je bil pokojnik občespoštovan in priljubljen meščan je pokazal to njegov sijajni pogreb, ki se je vršil včeraj.

Tudi mi se pridružujemo vsem, ki so prizadeti z izgubo blagega pokojnika, ter izrekamo prizadeti družini svoje iskreno sočutje.

«Takega moža bi smatrala za nič vredneža», je odvrnila Madge, «in če bi bil to tudi moj sin, bi ga zatajila in proklela!»

«Čula si, Nell, besede moje matere», je nadaljeval Harry, «in kamorkoli greš, ti sledim tudi jaz. Ako hočeš brez ugovora proč, dobro, potem greva skupno...»

«Harry, Harry!» je mladenka zaplakala. Toda razburjenje jo je preuzele. Ustnice so ji pobledele in onesveščena se je zgrudila Madgi v naročje, katera je prosila inženjerja, Simona in Harryja naj jo puste z ubožico samo.

XVIII.**Nellina poroka.**

Ločili so se, toda pod oblubo, da bodo svojo pažnjo in previdnost še povečali. Grožnja starega Silfaza je bila prejasna, da bi je ne upoštevali. Spraševali so se, če ni prejšnji aberfoylski spokornik v posesti sredstva, ki bi z njim lahko uničil ves rudnik. Na različnih izhodih jame so posta-

Družba sv. Cirila in Metoda.

praznuje letos znamenito 15. letnico: dne 8. sept. t. l. bo minilo petnajset let, ko je ob priliki občnega zborna Ciril-Metodove družbe v Ptiju nemška družba napadla vdeležence ter zlasti s svojo sirovostjo napram ženskam dosegla višek. Napad je vzbudil v vseh krogih največje ogorčenje in je mnogo pripomogel k dvigu narodne zavesti med Slovenci. Letos 8. sept. za petnajstletnico se vrši občni zbor Ciril-Metodove družbe zopet v Ptiju.

«Der Tiroler.»

glasilo tirolskih Nemcev je, kakor smo že poročali svoječasno v «Gor. Straži» radi prefektovega odloka, menjalo svoje ime, ter je išlo z imenom: «Brenner-Heimat Deutsche Zeitung für das Volk an der Etsch und in Gebirge.»

Proti prefektovemu odloku so tirolski nemški poslanci seveda odločno ugovarjali, pa ni nič pomagalo. Kratki natlov, ki so ga Nemci nadeli svojemu glasilu, pa kaže da se niso vrgli puške v koruzo.

Širite Naročajte Berite „Goriško Stražo“.

Odgovore na različna gospodarska vprašanja dobiš v «Gospodarskem listu», seveda moraš biti njegov naročnik.

Za ponesrečence

ob priliki izbruha vulkana Etne se je nabralo v našem mestu 8766.85 lir. Komisar Fabioli se v imenu vlade zahvaljuje meščanstvu za darežljivo pomoč.

Shod ženskega delavskega društva «Skalnica» bo v nedeljo ob štirih popoludne v Slovenskem sirotišču. Po shodu bo sv. blagoslov v domači cerkvici. Pričakujemo obilne udeležbe.

Predsedništvo.**v A L U T A.**

Dne 22. avgusta si dal ali dobil:
za 100 dinarjev — 24·10 — 24·40 l.
za 100 avstr. kron — 3·3 — 3·4 st.
za 1 dolar — 23· — 23·10 l.
za 1 funt 104·90 — 105·20 l.

Ako hočeš vedeti vsakomesečne casne najvažnejših kmetijskih pridelkov čitaj «Gospodarski list».

vili oborožene straže, ki so tam stale noč in dan. Vsakega tujca so morali privesti k Jamesu Starru, da se izkaže. Tudi se niso sedaj bali, da podute prebivalce Coal Cityja o nevarnostih, ki prete podzemeljski naselbini. Ker ni mogel tu imeti Silfax z nikomur nikakega tajnega sporazuma, se ni bilo batiti izdajstva. Tudi Nell so obvestili o tozadevnih varnostnih pravah, ker jo je potolazio Harryjevo zagotovilo, da jo bo spremljal pov sod, nakar je obljudila, da ne bo skušala pobegniti.

V tednu pred Harryjevo poroko se ni v novem Aberfoylu ničesar posebnega primerilo. Tudi ruderji so se oddahnili, od strahu, ki je ogrožal ves obrat. Varnostne priprave so bile še vedno v najstrožjem teku.

Medtem pa ni James Starr prenehal iskati starega Silfaza. Ker je stari osvetitelj zažugal, da ne sme Nell nikdar postati Harryjeva žena, se je bilo treba pripraviti na možnost, da se ne bo čudak zbal nobenega sredstva, le da to zvezo onemogoči.

Kaj je novega na deželi**MIREN.**

Na dan po prazniku dne 16. t. m. se je prigodila pri nas nesreča, ki bi bila kmalu zahtevala par mladih človeških žrtev. V pralnici g. L. Špacapana se je kuhal v «Alfa Separatorju» lug za pranje. Okrog kotla je sedela večja družba mladih dečkov, med njimi par študentov, ter razmišljala o moči pare, ki se razvije v takih kotlih. Ko je videla, da je moč nabrane sopare prevelika in preti navarnost, da kotel razpoči, je eden izmed družbe dvignil pokrov kotla hoteč na ta način preprečiti kaj hujšega. Bilo je pa že prepozno. Sila pare je odneslo pokrov in vrela voda je obila okrog stoeče družbe mladih fantov. Trije so bili težko prizadeti in sicer: šestnajstletni Danilo Budin, dvanajstletni dijak Milovan Beltram in osemletni Ladislav Špacapan. Dva dečka: Boris Beltram in Julko Budin sta srečno odnesla pete. Poskodbe na zgoraj omenjenih dečkih so precej opasne in jih je goriški «Zeleni križ» odpeljal v bolnišnico, kjer se sedaj zdravijo. Tako se pa večkrat poplača hrepnenje po znanju in učenosti.

PEČINE.

Po pravcati suši smo dobili dež. Preteklo nedeljo v nočnih urah pa nas je obiskala šiba božja v podobi zelenega zrnja. Po nekaterih krajih je napravila grozno škodo. Ajda, ki je obetala dobro letino, je popolnoma posekana. Pa tudi na drugih pridelkih je velika škoda. Naši kmetje obupavajo. Dan za dnem prihajajo novi davki, a nobene olajšave ni tudi v slučajih nesreče. Hudega vremena nas reši Gospod!

IZ PODMELCA.

V korist «Dijaške Matice» prirede podmelški dijaki v nedeljo, dne 26. t. m. ob 17 $\frac{1}{2}$ h (5 $\frac{1}{2}$ h) popoldne v Podmelcu s sodelovanjem podmelškega tamburaškega zborna, veselico s sledečim vsporedom:

1. Smetana: Prodana nevesta, proiz. tamb. zbor.
2. Mascagni: Cavalleria rusticana, tamb. zbor.
3. Andrić: Pesnikov cvjetak, tamb. zbor.
4. — Samotarjev zvonček, tamb. zbor.
5. Medved: Stari in mladi, drama v 4 dej.
6. Vodopivec: Koračnica, tamb. zbor.
7. Pavičič: Na obali Sane, »
8. pl. Zajec: Nikola Šubic Zrinjski, tamb. zbor.

Med odmori svira tamburaški zbor. Ker se prireditev vrši v korist «Dijaške Matice» se pričakuje obilna udeležba. Obiskovalci iz gornje Baške doline se bodo lahko poslužili populanskega in večernega vlaka.

BOVEC.

Pevsko društvo «Rombon» vprizori v nedeljo 19. t. m. burko v treh dejanjih. Tako je poročala «G. S.» z dne 16. t. m. Človek bi se čudil, ali pa tudi ne, kako to, da je izostalo ime! Pa pustimo to! Dovoljeno naj mi pa bo vseeno prispevati mal donesek k tej čudni burki brez imena. Nočem se ozirati popolnoma nič na vprizoritev kot tako; v tem oziru lahko trdim, da bovški dramatični krožek s svojimi močmi stoji med prvimi vrstami podželskih odrov. To so pokazali že dostikrat zlasti pri Divjem lovcu, Desetem bratu, Veleji, Razvalini življenga i. t. d., ali dovoljeno naj mi bo tu spregovoriti par besedi o burki sami: — Bachovi «Španski muhi». Zadostovalo bi sicer reči, da spada i ta burka med one, ki jih je že ošvkala predkratkim «G. S.» pod naslovom «Metlo v roke!» Ker je pa gotovo oni članek marsikdo izmed onih, ki so odločujoč sodelovali za vprizoritev te burke prezrl, Vas moram vprašati gospodje, ali se prav nič ne zavedate, da s tako vprizoritvijo blatite ime kulturne ustanove kot je pevsko društvo «Rombon» in delate proti njegovemu

namenu. Glavni namen burke je pač, pripraviti gledalcem par uric, kjer se lahko brezskrbno razvedri in nasmeji pozabivši na skrbi in težave, ki ga tarejo vsak dan. To je res! Ali to nadčemer se naj smeji mora biti nekaj, ki je vsaj indiferentno, ako že nima pozitivne vrednote. Pri tej burki žal Tega ne moremo trditi. Tu se ljudstvu nudi smeh in zabava nad ono čerjo, ob kateri se zlasti v naših dneh bolj kot kedaj poprej razbije toliko moči zlasti mladih moči našega ljudstva: nemoralnostjo, da preči tu in tam ta pregreha in nas vreči med narode, ki gledajo usihajoči zarji nasproti. Ali se bomo mi nad tem smeiali? — No slednjič in zadnjič bi človek misil, da bo to vsaj burka z precizno izklesanim sloganom in blestečim jezikom, ali i v tem oziru spada med literaturo, ki bi najbolje služila za zavjalni papir.

I. L.

VRTOJBA.

Pri kolesarski tekmi Gorica, Trnovo, Lokve katero je priredilo «Goriško športno društvo «Audax» je prvi prevozil cilj naš domačin Gorkič prvak Kolesarskega društva «Vrtojba». Izmed 14. dobrih dirkačev je naš kolesar odnesel z dobrim uspehom I. dirilo. Naše K. D. V. je lahko ponosno na ta nepričakovani uspeh svojega rojaka člana.

Vrlemu mlademu dirkaču od katerga se nadejamo še večjih uspehov na kolesarskem polju, naše iskrene častitke.

Kolesar.

Lužiško-Srbsko Dijaštvo.

Klub neprijaznim okolnostim je lužiško-srbsko študentovstvo trdno organizirano. Na posameznih zavodih v Budisini, v Lipskem (univerza) in Fuldi (katol. bogoslovnila), obstaja več srbskih dijaških društev, ki imajo tako važen smoter. Oni vzgajajo svojemu malemu narodu inteligenco, ki bi sicer utonila v nemškem morju, ali katera bi, dokončavši studije, ne obvladala ne v govoru, ne v pisavi svojega materinega jezika. Pokrovitelj takega društva je kak ugleden Srb. Tu spočnavajo Srbi svojo narodno literaturo, o kateri v soli nikoli besedice ne slišijo in tudi v boode ne bodo slišali, ako Nemci ne izpremene svoje praktike proti manjšinam. Kakor kaže statistika «Srbskega študenta» (glasilo Zveze srbskega študentovstva), študira na srednjih šolah 71 študentov (brez trgovskih akademikov obrtne šole in realcev, katerih steviла omenjeni časopis ne omenja). Na visokih šolah študira 20 Srbov in izmed teh 5 na češki univerzi v Pragi. Navedeno stevilo se tiče samo narodno zavednih študentov in se to samo onih iz saksonske Gorenje Lužice. Pruske šole v Gorenji in Dolnji Lužici preveva še vedno strupen pruski duh, ki ne pusti srbskim študentom tako nastopiti, kakor nastopajo njih bratje na Saksonskem. Stevilo študentov bi se potem podvojilo. In koliko jih vsako leto utone v nemškem morju! — Slavnostni dnevni srbski dijaštvo so takozvana «skhadjovanka». Glavna je v velikih pozitnicah (letos od 12. do 15. avgusta) in se vrši vedno v kakšnem ogroženem mestu, kjer ni nobnega srbskega društva. Letos se bo vršila v Grodizišču. Tako izvršuje srbski študent tako zasluzno delo: varuje pred germanizacijo sebe in vzpodbu preprosto ljudstvo s svojimi shodi in nastopi. Zavedni Slovani! Podpirajte ta slovanski otočič v nemškem morju. Če ne morete gmotno, pa vsaj moralno, da pokažete zanj svoje simpatije. Vi ne veste, kako to takega Srba pozivi pri njegovem napornem delu za duševno svobodo naroda!

Književnost in umetnost

Josip Jurčičevi «Zbrani spisi».

V založbi Jugoslovenske knjigарне je ravnokar izšel VIII. zvezek Jurčičevih zbranih spisov pod uredništvom prof. dr. Grafenauerja. Tako bomo imeli v kratkem celotnega Grafenauerjevega Jurčiča v ljudski izdaji. Vsebina tega zvezka je sledeča: Ivan Erazem Tatenbach, Bojim se te, Črtica iz življenja političnega agitatorja, Telečja pečenka, Šest parov klobas, Po tobaku smrdiš, Zenitev iz nevoščljivosti in Andreja Pajka spomini starega Slovenca. — Sedaj je Grafenauer poskrbel, da bo Jurčiča lahko vsakdo čital. Saj Jurčič je eden tistih redkih pisateljev, ki ga smeš dati v roke brez skrbi celo 14 letnemu dečku ali deklici. Zato mora naš pripovedni klasik v zadnjo gorsko vas, vsaka ljudska knjižnica naj si naroči po več izvodov in vsak izobraženec naj pomnoži svojo knjižnico z Jurčičem.

PROSVETNA ZVEZA.

Gaberje pri Stanjelu. Na Angelsko nedeljo dne 2. sept., ko imamo cerkveni shod, priredi naše prosvetno društvo «Danica» svojo drugo veselico z bogatim vsporedom.

Društvene vesti.

Na Saksidu pri Dornbergu prirediti ob 15½ uri veliko poletno veseli «Izobraževalno društvo» dne 26. t. m. z zelo bogatim vsporedom, kakor: petjem, deklamacijami in malomestno igro v treh dejanjih s petjem: Cigani. Nastopajo pevski zbori iz Saksida, 2 iz Dornberga in Rihemberga. Po veselici prosta zabava z domačo godbo na lok.

K obilni udeležbi uljudno vabi. Odbor

Vozni red železnic veljaven od 1. junija

Podbrdo — Gorica — Trst.

*)		
Podbrdo odh.	— 5.05	9.20
Hudajužna	— 5.19	16.54
Gráhovo	— 5.35	17.10
Podmelec	— 5.45	17.20
S. Lucija Tol.	— 6.10	9.49
Avče	— 6.33	18.10
Kanal	— 6.44	10.08
Plave	— 6.54	18.38
Gorica N.	5.20	7.26 10.33
		19.05 22.09

Trst — Gorica — Podbrdo.		
Trst D. P. odh.	5.35	6.10
Općine	6.07	7.04
Repentabor	7.14	18.25
Dutovlje-Skopo	7.24	18.34
Št. Danjel	7.35	17.28 18.45
Rihemberg	7.48	18.58
Prvačina	6.52	8.01
Volčjadraga	8.09	19.22
Št. Peter	8.18	19.31
Gorica Nord	7.21	8.31
		18.17 19.43

Trst — Gorica — Podbrdo.		
Trst D. P. odh.	5.35	6.10
Općine	6.07	7.04
Repentabor	7.14	18.25
Dutovlje-Skopo	7.24	18.34
Št. Danjel	7.35	17.28 18.45
Rihemberg	7.48	18.58
Prvačina	6.52	8.01
Volčjadraga	8.09	19.22
Št. Peter	8.18	19.31
Gorica Nord	7.21	8.31
		18.17 19.43

Gorica — Ajdovščina.		
Gorica J. P.	odh.	7.15 13.40 18.35 19.25
Št. Peter		7.29 13.52 18.46 19.37
Volčjadraga		7.41 14.03 19.48
Prvačina	doh.	7.49 14.11 19.55
Dornberg	edh.	8.05 14.16 20.—
Batuje		8.13 14.24 20.08
		8.25 14.36 20.20

Kamnje	8.37	14.48	20.32
Debravljje	8.48	14.59	20.43
Sv. Križ-Cesta	8.56	15.07	20.51
Ajdovščina	9.05	15.17	21.—

Ajdovščina — Gorica.

Ajdovščina	edh.	4.45 *)	11.10 16.15
Sv. Križ-Cesta		4.55	11.25 16.25
Dobravljje		5.02	11.32 16.32
Kamnje		5.11	11.41 16.41
Batuje		5.23	11.54 16.53
Dornberg		5.37	12.06 17.07
Prvačina	doh.	5.42	12.11 17.12
	edh.	5.46	12.13 17.17
Volčjadraga		5.54	12.35 17.35
Št. Peter		6.08	7.39 12.47 17.39
Gorica J. P.		6.17	7.48 12.56 17.48

VIDEM	GORICA	TRST
Odh.	Odh.	Doh.
5.25	6.28	8.15
8.00	8.50	10.45
10.10	11.19	12.40
14.00	15.09	16.55
*) 17.30	18.35	—
19.55	21.01	22.55

TRST	GORICA	VIDEM
Odh.	Odh.	Doh.
—	*) 5.56	7.00
6.05	8.00	9.00
9.40	11.36	12.35
13.10	14.57	15.45
16.40	18.17	19.05
18.00	20.01	21.05

*) Ob nedeljah ne vozi.

Pekatete so predragi - pravi kdo

Kdor pa jih je preskusil, se je prepričal, da so vzlic višji ceni cenejše ker ze zelo nakuhajo in se manj od drugih potrebujejo.

FRANC STERMAN**Kobarid.**

Priporoča sl. občinstvu svojo dobro založeno trgovino, namreč kuhiške posode, barve, lake in firneže štedilnice za vzdvanje, žage, sekire, capine iz nemških tovaren.

Prostovoljna dražba. Proda se na prostovoljni dražbi kmečko posestvo obstoječe iz hiše, hleva, travnikov, njiv in dveh gozdov prve vrste, kjer se lahko redi 3 krave in nekaj prešicev. S tem se proda tudi občinska pravica in vzdvanje dveh planin. Cena se izvede na licu mesta, Anton Gaberščik, Ljubljnj 19 Tolmin.

VABILO

k izvanrednemu občnemu zboru «Okrajne posojilnice v Kobaridu», reg. zadruga z neomejeno zavezo, kateri se bo vršil dne 1. septembra tl. ob 9. uri zjutraj v posojilničnih prostorih.

DNEVNI RED :

1. Sprememba zadružnih pravil.

2. Slučajnosti.

Ako ne bo občni zbor sklepčen pri prvem sklicanju, vršil se bo pol ure pozneje drug občni zbor pri vsaki vedežbi v istih prostorih in z istim časnim redom.

Kobarid, dne 18. avgusta 1923.

Načelnstvo.

**Širite
„Goriško Stražo“**

Vsakovrstno perilo za moške in ženske, izvrši dunajska šivilja po zmernih cenah Via Ponte Isonzo št. 16 (prtličje).

Kmetovalci!

Kdor želi TOMAŽEVO ŽLINDRO, kalijeve sol ali druga umetna gnojila, naj jih naroči pri domači hrnčnici ali zadruži, v goriški okolici pa pri

Zadružni Zvezi v Gorici
Corso Giuseppe Verdi 37, I. nadstropje.**FELBERBAUM & ROLICH**
(prej Hedžet & Koritnik)**Gorica - Corso Verdi štev. 7 - Gorica**

Velika izbira moškega in ženskega sukna, raznovrstnega zefirja, perkala ter perila, velika zaloga pletenin in vezenin, kakor tudi vsakovrstnega blaga za neveste, drobnine ter vseh potrebščin za krojače in šivilje.

NA DEBEO**Prodaja na obroke.**

S prvim septembrom se otvorí veliko skladišče «Rateale» (glavni sedež v Trstu)

Via Duomo 5, II.

Manufakturno blago, obuvalo, perilo, domače in tuje blago, sukne, dežni plašči in t. d.

Izgotovljene oblike po meri za dame in gospode. — Krojačnica prvega reda. Cene ugodne za uradnike in delavca.

Prodaja na obroke via Duomo 5 II**TEOD. HRIBAR (nasl.) - GORICA****Corso Verdi 32 (hiša Centr. Posoj.)**

Velika zaloga češkega platna iz znane tovarne Regenchart & Ryman, vsakovrstno blago za poročence kakor tudi velika izbira moškega in ženskega sukna.

Blago solidno!